

Politisk kronik 2. halvår 2009

Instituteder Lars Bille

Institut for Statskundskab, Københavns Universitet

Den 17. juni offentliggjorde Rigsrevisionen en beretning om priser, kvalitet og adgang til behandling på private sygehuse. På baggrund af denne beretning, kritiserede statsrevisorerne, at Sundhedsministeriet ikke havde sikret, at private sygehusydelse var blevet erhvervet til lavere priser, end de takster der blev fastlagt og det på trods af, at ministeriet havde haft viden om de lavere takster og havde haft mulighed for at ændre dem siden 2006. Statsrevisorerne påtalte derfor, at den daværende sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen ikke havde sikret, at ydelserne var erhvervet under skyldig hensyntagen til økonomien. Med andre ord tildelte statsrevisorerne Lars Løkke Rasmussen, nu statsminister, en næse af de større. Dette var i sig selv bemærkelsesværdigt, men endnu mere bemærkelsesværdigt var det, ja nærmest historisk, at statsrevisorerne ikke var enige. Det var 17 år siden det sidst skete.

Det var et flertal bestående af formanden Peder Larsen (SF), Mogens Lykketoft (S) og Manu Sareen (RV), der udtalte den alvorlige kritik, mens Helge Adam Møller (KF) og Svend Erik Hovmand (V) ikke kunne tilslutte sig den. Det 6. medlem, næstformand Henrik Thorup (DF), erklærede sig inhabil, fordi han sad som repræsentant for Dansk Folkeparti i Region Hovedstaden. Både flertallet

og mindretallet beskyldte i fuldt offentlighed hinanden for at politisere sagen.

Statsminister Lars Løkke Rasmussen fandt, at statsrevisorerne afgørelse var mere politisk end saglig. Han tog derfor kritikken roligt og afslappet. Det kunne han for så vidt gøre med god grund, da Dansk Folkeparti holdt hånden over ham, men der var trods alt kommet endnu en rids i lakken ved siden af den, han fik efter de tidligere afsløringer af rod i hans bilag.

Højst usædvanligt kritiserede rigsrevisor Henrik Otbo i pressen den 2. juli sundhedsministeriet for ikke at hjælpe tilstrækkeligt med at fremskaffe de nødvendige informationer til at belyse sagen. Han havde ikke været tilfreds med flowet af informationer fra ministeriet. Samtidig kom det frem via pressens aktindsigt, at centrale dokumenter – for en tid – var forsvundet. Dette fik statsrevisor Manu Sareen til at bede de øvrige statsrevisorer om for første gang i nyere tid at bruge deres ret til at kalde en minister i samråd, et forslag som Helge Adam Møller og Svend Erik Hovmand tog klart afstand fra. Venstres politiske ordfører Peter Christensen rettede samtidig et uhørt skarpt offentligt angreb på rigsrevisoren, som han beskyldte for at have stået bag den dårligste rapport Rigsrevisionen nogen-

sinde havde lavet og for med sin beretning at bedrive politik. Den type polemik var bestemt ikke hverdagskost i dansk politik.

Den 30. november fremlagde Rigsrevisionen så den endelige beretning efter at have studeret de skriftlige høringssvar fra regeringen, Finansministeriet og Sundhedsministeriet. Rigsrevisoren fastholdt, at Lars Løkke Rasmussen i sin tid som sundhedsminister havde givet privathospitalerne overbetaling for ventelistepatienter fra det offentlige. Den 16. december skulle statsrevisorerne tage stilling til, hvor hårdt kritikken af statsministeren skulle formuleres efter den endelige beretning nu var afgivet. Men det blev de afskåret fra, da Folketinget ugen forinden havde haft en hasteforespørgsel om sagen, en forespørgsel der endte med, at statsministeren ikke fik tildelt en næse. Og når Folketinget allerede havde behandlet sagen var statsrevisorerne ifølge de gældende regler ude af billedet og dermed også deres vurdering af statsministerens rolle. En ganske usædvanlig afslutning.

Hele forløbet var en illustration af hvilke effekter udviklingen af et fasttømret tobloksystem kan have, nemlig at normalt uvildige, ophøjede og sagligt respekterede institutioner – Rigsrevisionen og Statsrevisorerne – bliver brikker i eller omdannet til en almindelig ideologisk og partipolitisk kampplads. Regeringen havde nået et ideologisk mål, nemlig at fremme privathospitalernes placering i det samlede sygehusvæsen, så nu og her kunne regeringen tilsyneladende være ligeglad med rigsrevisoren, så længe Dansk Folkeparti støttede regeringen.

En sådan udvikling kan undergrave Statsrevisorerens status som politisk kontrollant i forhold til statens udgifter og undergrave Rigsrevisionens mulighed for at agere som uafhængig revisor. Endvidere kan det undergrave borgernes tillid til, at ministerier og myndigheder opfører sig korrekt og ordentligt.

Politik består – trods alt – af mere end blot det at kunne tælle til 90.

Hovedtemaet på Det Konservative Folkepartis sommergruppemøde den 18. august var præsentationen af et værdipolitisk udspil »Demokratisk Integration«. Ud over blandt andet hyppigere kontrol med religiøse friskoler, forkortelse af gennemførelsesperioden for integrationsprogrammet for udlændinge fra tre til et år, en jævn fordeling af de tosprogede elever på skolerne, så de afspejlede kommunens befolkningssammensætning og obligatoriske kurser i dansk ægteskabslovgivning til imamer med vielseskompetence indeholdt udspillet også et forbud mod at bære burka i det offentlige rum.

Dette forbud blev mødt med en klar afvisning af Venstre, som mente, at forbuddet stred mod Grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Forslaget blev til gengæld modtaget med kyshånd af Dansk Folkeparti, som selv ville fremsætte et lovforslag herom i Folketinget, hvis ikke regeringen gjorde det. Dermed kunne den lidt bizarre situation opstå, at de konservative ministre kunne blive tvunget til at stemme imod forslaget af hensyn til regeringssammenholdet, mens de konservative folketingsmedlemmer kunne stemme for. Sandsynligheden for, at flere af dem ville det, svandt dog ret hurtigt, da opbakningen til forslaget hos dem og i det konservative bagland var meget beskedne. Det samme gjorde sig gældende i de andre partier.

Det interne regeringsproblem blev efter et par møder mellem de konservatives leder Lene Espersen og statsminister Lars Løkke Rasmussen foreløbig sat i bero. Statsministeren hjalp de konservative ud af den kattede partiledelsen havde bragt partiet i ved at ned sætte et burkaudvalg, der skulle undersøge, hvordan brugen og udbredelsen af burkaer i det offentlige rum kunne begrænses. Problemet var sparket til hjørne. Det var ikke just en

elegant åbning af den politiske sæson den konservative ledelse havde præsteret.

Det var bestemt heller ikke elegance, endsiges kompetence, der prægede forsvarsledelsens håndtering af den sag, der tog sin begyndelse den 10. september, da Morgenavisen Jyllands-Posten bragte uddrag af Thomas Rath-sacks bog »Jæger- i krig med eliten«. Bogen var berammet til udgivelse senere på måneden. Forsvarskommandoens kommunikationschef udtalte, at det var Forsvarskommandoens opfattelse, at der var tale om brud på tavshedspligten, og at der var passager i bogen, som kompromitterede rigets sikkerhed og forholdet til fremmede magter. Alvorlige anklager som forsvarrets auditørkorps nu var sat til at undersøge. Endvidere ønskede forsvaret nedlagt et fogedforbud mod udgivelsen samt oplysninger fra forlaget om, hvilke medarbejdere i pressen der havde modtaget et anmeldereksemplar af bogen. Samtidig blev landets chefredaktører af forsvarschefen indtrængende bedt om ikke at videregive oplysninger fra bogen. Som en protest mod hvad avisen opfattede som et markant forsøg på indgreb i presse- og informationsfriheden valgte Politiken at offentliggøre hele bogen den 16. september i et særskilt tillæg til dagens avis.

Den 21. september afgjorde Københavns Byret, at godt nok indeholdt bogen fortrolige oplysninger til skade for rigets sikkerhed, men da hele indholdet af bogen allerede var spredt, tjente det ikke noget formål at nedlægge et fogedforbud. Herefter tog sagen en nærmest tragikomisk vending. Forsvarsminister Søren Gade oplyste efter et møde i Udenrigspolitisk Nævn den 24. september til de ventende pressefolk, at en arabisk oversættelse af bogen allerede nu fandtes på internettet frit tilgængelig for alle i den arabiske verden, underforstået at så kunne skadevirkningerne vel næppe blive større!

Det viste sig imidlertid, at oversættelsen var

en nærmest ulæselig Google maskinoversættelse. Ministeren var blevet gjort til grin. Hvad værre var, så kunne oversættelsen spores tilbage til at være fremstillet i selve Forsvarskommandoens IT-afdeling. Den 1. oktober kom det frem, at det var lederen af Forsvarskommandoens IT-afdeling, der havde lavet oversættelsen. Ministeren måtte erkende, at han, med egne ord, nu fremstod i offentligheden som en klaphat. Bedre blev det bestemt ikke, da det også kom frem, at det var ministerens særlige rådgiver Jacob Winther, der havde sendt oversættelsen til Danmarks Radio, og at det var forsvarskommandoens kommunikationschef, der havde sendt den til BT. Der blev også rejst tvivl om, hvorvidt forsvarsministeriets departementchef Lars Findsen havde orienteret ministeren fyldestgørende og korrekt om oversættelsens proveniens og valør inden hans minister fortalte pressen om dens eksistens.

Efter et par møder mellem forsvarsministeren og forsvarschef Tim Sloth Jørgensen valgte sidstnævnte at stoppe på posten. Tilliden mellem ham, regeringen og oppositionen havde lidt et for alvorligt knæk til, at han kunne blive. Socialdemokratiet erklærede, at de heller ikke længere havde tillid til forsvarsministeren, hvilket Socialistisk Folkeparti senere erklærede, at de heller ikke havde. Danske Folkeparti fastholdt, at de fortsat havde tillid til ham. På et møde den 5. oktober mellem partierne bag forsvarsforliget modtog de en redegørelse fra både forsvarsministeriet og fra ledelsen af forsvaret. Partierne besluttede herefter at afvente udfaldet af de igangværende auditørundersøgelser, inden de foretog sig videre i sagen.

En ting var den akutte økonomiske krise, som var alvorlig nok i sig selv, noget andet var de strukturelle problemer dansk økonomi stod over for på længere sigt. Grundproblemet var, at der i de næste årtier ville komme færre og færre i den arbejdsdygtige alder samtidig med at flere og flere ville gå på pension. Hvis

ikke arbejdsstyrken blev øget, ville det betyde, at der ikke kunne skaffes skatteindtægter nok til at finansiere velfærdssamfundet. Der var derfor i 2007 nedsat en arbejdsmarkedskommission, der skulle komme med ideer til, hvordan dette problem kunne løses.

Den 20. august fremlagde kommissionen 44 forslag til, hvordan man kunne få flere danskere ud på arbejdsmarkedet. Blandt de politisk mest interessante forslag var, 1) at efterlønnen helst skulle afskaffes helt eller i det mindste, at ordningen ændredes, således at færre ville vælge at gå på efterløn, 2) at indføre en kortere dagpengeperiode, 3) at prøve gennem en forebyggende indsats at undgå at så mange ville blive berettigede til en livslang førtidspension, 4) og at vedtage et belønningssystem til studerende der færdiggjorde deres uddannelse hurtigere, end det var normalt. Det var ikke en samlet og sammenhængende anbefaling til en løsning, men netop selvstændige og enkeltstående forslag som politikerne så kunne vælge eller fravælge.

Det var det sidste regeringen gjorde. Med henvisning til den akutte økonomiske krise var det regeringens vurdering, at tiden ikke var inde til store strukturelle reformer. Med andre ord skulle der ikke pilles ved hverken efterlønnen, dagpengesystemet eller førtidspensionen så længe arbejdsløsheden steg. Rapporten blev ganske enkelt lagt i skuffen til eventuel senere brug.

Den 28. august præsenterede Helle Thorning-Schmidt og Villy Søvndal på et fælles pressemøde Socialdemokraternes og Socialistisk Folkepartis skatteudspil »Fair Forandring«. Udspillet havde været forhandlet mellem de to partier i meget lang tid, og udvalgte dele af det var på bedste spinmaner blevet givet til udvalgte medier i dagene op til pressemødet. Dagsordenen var sat, og opmærksomheden fra pressens side var maksimal. Den vidste udmærket godt, at der her

blev præsenteret et udspil, der ville blive et centralt tema i den politiske kamp mellem regeringen og oppositionen i tiden frem til næste valg.

Udspillet var for omfattende og detaljeret til at blive gennemgået nærmere her. Hovedsigtet var meget forenklet sagt at flytte midler fra de økonomisk stærke (for eksempel en millionærskat) til de økonomisk svage, at beskattes usund livsstil og bruge pengene til sygehuse og forebyggelse af sygdomme, at øge afgifter på forurenende aktiviteter og bruge pengene til fremme af miljøet, at beskattes virksomhederne mere og bruge en del heraf til forbedringer i folkeskolen. I alt rummede udspillet øgede skatter og afgifter på omkring 30 milliarder kroner, som for hovedpartens vedkommende skulle bruges til skattelettelser, velfærd og grønne tiltag.

I et partipolitisk perspektiv var den 28. august en historisk dag. Socialdemokratiets formand erklærede nemlig klart og tydeligt, at partiets mål var, at Socialistisk Folkeparti kom med i en kommende regering. Aldrig før havde en socialdemokratisk partileder *forud* for et valg erklæret at ville danne regering med Socialistisk Folkeparti, og aldrig før var de to partier gået til valg som et samlet alternativ til en siddende regering. Hun ønskede også Det Radikale Venstre med i en regering, men understregede samtidig kraftigt, at det, som S-SF nu havde fremlagt dels vedrørende skattepolitikken, men også deres aftalte politik på udlændingeområdet, var det, de ville gennemføre efter valget. Det måtte de radikale acceptere. Ellers måtte de vælte regeringen. Der kunne ikke ændres et komma. Mens det altid historisk set havde været Socialistisk Folkeparti, der havde måttet leve med sådanne socialdemokratiske ultimatummer, så var det nu socialdemokraternes oftest brugte regeringspartner eller støtteparti, der måtte håndtere et ultimatum.

Det kunne godt blive en meget svær opgave

for oppositionspartierne at efterleve dette ultimatum. Det var en kendt sag (de radikale havde således offentliggjort deres eget skatteudspil den 18. august), at der var ret så afgørende uenigheder mellem dem på netop de to områder. Foreløbig tog de radikale imidlertid udspillet med nogenlunde sindsro. Margrethe Vestager fastholdt, at de radikales ambition fortsat var at få indflydelse på et regeringsgrundlag herunder selvfølgelig også på skatte- og udlændingepolitikken. Hun mindede stilfærdigt om, at et flertal krævede 90 mandater, hvad der efter hendes vurdering ikke var udsigt til, at S-SF kunne opnå alene. Den linje fik hun bred, men ikke entydig opbakning til på Det Radikale Venstres landsmøde den 12.- 13. september, hvor det også lykkedes hende at få valgt sine foretrukne kandidater Klaus Frandsen som ny landsformand efter Søren Bald og Zenia Stampe som næstformand.

Regeringspartierne reaktion på udspillet var helt forudsigeligt yderst negativ. De fandt, at det endnu en gang var demonstreret, at det eneste de røde partier kunne præstere var øgede skatter og afgifter tilsat lidt luftige beregning. Det tema ville de givetvis dyrke kraftigt i den kommende tid samtidig med, at de ville udstille oppositionens manglende enighed på væsentlige punkter. Dette blev i hvert fald klart demonstreret under Folketingets til tider hårde åbningsdebat den 8. oktober. Dagsordenen var for alvor sat for den kommende tids kamp om vælgerne. De var nu blevet stillet over for et klart valg. Blå eller rød blok.

Den 27. oktober udbrød der en alvorlig krise mellem regeringen og Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre. Anledningen var uenighed om fordelingen af omkring otte milliarder kroner til uddannelse, forskning og beskæftigelsestiltag mv. fra globaliseringspuljen. Puljen var en del af det store velfærdsforlig, som regeringspartierne, Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet og Det

Radikale Venstre havde indgået tilbage i 2006. Normal praksis på Christiansborg er, at forligspartierne skal være enige om den konkrete udmøntning af sådanne aftaler, i dette tilfælde altså fordelingen af globaliseringsmidlerne eller sagt med tidligere finansminister Thor Pedersens ord, at de partier, der er med til at skaffe finansieringen, også skal være med at fordele pengene.

Der var i forvejen uenighed om, i hvilket omfang globaliseringsmidlerne skulle bruges til at renovere universiteternes nedslidte laboratorier, men den væsentligste grund til sammenbruddet i forhandlingerne var, at Socialdemokraterne og de radikale var lodret imod regeringens forslag om også at gøre dele af dens ungepakke til en del af forhandlinger. Forslaget indebar, at kommunerne fik ret til at tage ungeydelsen fra forældre til de 15-17 årige, hvis deres børn hverken var i uddannelse eller beskæftigelse. Det kunne de to partier ikke acceptere, da det efter deres opfattelse ville ramme de svageste og i øvrigt ikke få en eneste ung mere i uddannelse.

I finansminister Claus Hjort Frederiksens optik havde de to forligspartier dermed nægtet at gå ind i forhandlingerne. Det var i hans øjne obstruktion og det samme som at bryde velfærdsforliget. Realiteten var ifølge finansministeren, at regeringen herefter ville forhandle videre alene med Dansk Folkeparti. De andre forligspartier var af den opfattelse, at globaliseringsmidlerne ikke kunne fordeles uden deres medvirken og skete det alligevel, ville de betragte det som en opsigelse af hele velfærdsforliget med dets aftaler om efterlønsalderen, pensionsalderen, beskæftigelse, innovation, forskning og uddannelse.

Det er bestemt ikke hverdagskost i dansk politik, at et så omfattende forlig, som velfærdsforliget var, bliver brudt, uanset hvem der så end måtte tillægges skylden. Derfor blev der da også arbejdet intenst på de indre linjer, breve skrevet og hemmelige møder afholdt.

Det resulterede i, at parterne indgik et kompromis den 3. november. Regeringen gik med til at give ungdomsuddannelserne et løft på 429 millioner kroner finansieret ikke af globaliseringspengene, men af de såkaldte AER-midler, som normalt betaler for praktikpladser. Til gengæld opgav socialdemokraterne og de radikale deres krav om, at regeringen ikke måtte vedtage ændringer i ungeydelsen sammen med Dansk Folkeparti. Forhandlingerne om globaliseringsmidlerne kunne nu afsluttes sideløbende med finanslovsforhandlingerne.

De forløb efter den efterhånden særdeles velkendte skabelon. Det finanslovsforslag regeringen fremlagde den 25. august indeholdt indtægter på 576 milliarder kroner og udgifter på 667 milliarder kroner, altså et underskud på de offentlige finanser på 86 milliarder kroner. Det var bestemt blevet nye tider, og finansministeren ledsagede da også forslaget med en kraftig understregning af den økonomiske situations alvor. Udsigten for dansk økonomi var dog efter hans vurdering ikke alvorligere, end at reformer af dagpenge og efterløn ikke var nødvendige nu, men der var ikke plads til yderligere vækstpakker end de fremrykninger af offentlige investeringer på 10 milliarder kroner, der allerede var indarbejdet i forslaget.

Dette blev dog blødgjort noget umiddelbart efter af statsministeren, som havde lyttet til Dansk Folkepartis krav om en vækstpakke, et krav der i øvrigt også blev støttet af oppositionen. Dertil kom – som sædvanligt – også krav fra Dansk Folkeparti om stramminger på udlændingeområdet. Ved de seneste finanslovsforhandlinger var partiet kommet igennem med at opstille værn mod de i forhold til dansk lov lempeligere EU-regler for familiesammenføring. Det var efter parties opfattelse ikke lykkedes i tilstrækkelig grad, hvorfor yderligere værn skulle gennemføres nu, ellers blev der ikke vedtaget en ny finanslov med dets medvirken. Dertil kom blandt an-

det, at børnechecken skulle begrænses til kun at gives til de to yngste børn, u-landsbistand skulle beskæres, ældrecheckens formuegrænse skulle hæves og ældreplejen forbedres.

Som sædvanlig deltog ingen af Folketingets øvrige partier i de afgørende forhandlinger. Liberal Alliance havde den 11. november forladt forhandlingerne. De blev i høj grad besværliggjort af en lidt uventet sag. Regeringen havde som led i den overordnede sygehusplan, der skulle gælde for hele landet, besluttet at lægge et nyt supersygehus i Gødstrup ved Herning. Desuden skulle akutsygehuset i Holstebro lukkes, når det nye sygehus var bygget. Det ville betyde store afstande for vestjyderne for at komme til nærmeste sygehus. Planen vakte derfor stor modstand i området.

Den modstand tilsluttede Dansk Folkeparti sig og foreslog, at det nye sygehus skulle placeres i Aulum i stedet for Gødstrup. Planen mødte også modstand i Venstres folketingsgruppe. Mange af Venstres kernevælgere befandt sig i området, så protesterne kunne ikke blot overhøres, og da slet ikke når Dansk Folkeparti nu med dets støtte til modstanderne kunne fiske stemmer blandt de utilfredse venstrevælgere.

Sygehusplanen var udarbejdet efter grundige ekspertanalyser og langvarige og komplicerede forhandlinger med Regionerne, så når Dansk Folkeparti nu ønskede at ændre på den vedtagne plan, var der straks andre grupper i andre dele af landet, der også var utilfredse med planen. De forlangte også deres ønsker imødekommet, altså at hele pakken blev åbnet og genforhandlet. Det ville regeringen ikke gå med til. Det ville betyde, at regeringen satte dele af det lokale demokrati ud af kraft ved at underkende regionsrådenes beslutninger.

Nervekrigen endte med, at Dansk Folkeparti måtte acceptere, at det nye sygehus skulle

bygges i Gødstrup. Til gengæld skulle der afsættes yderligere midler til akutberedskabet og regionerne skulle udarbejdede planer for, hvordan de ville sikre akutberedskabet i yderområderne, når den nye sygehusstruktur var på plads. Finanlovsparterne skulle godkende disse planer, og det var det halmstrå Dansk Folkeparti kunne klynge sig til. Placeringen i Gødstrup afhang nemlig af, sagde partiet, om regionerne kunne dokumentere, at de borgere, som kom til at bo 100 kilometer fra hospitalet ville få en sikker og tilfredsstillende betjening.

Med det kompromis på plads blev der indgået et finanslovsforlig den 12. november. Det indeholdt blandt andet en vækstpakke på fem milliarder kroner til investeringer i veje, hospitaler og energirenovering af offentlige bygninger, til øget kontrol med sager, hvor der blev givet ophold i Danmark efter EU's regler, til øgede udgifter til domstolene, politiet, koordineringen af indsatsen mod bandekriminalitet, grænsekontrol, repatriering og til ældreområdet samt en afbureaukratiseringsplan, der på sigt skulle spare det offentlige for en milliard kroner. Et par Dansk Folkeparti classic blev der også plads til denne gang, for eksempel opsætningen af en mindeplade i Estland hvor Dannebrog faldt ned fra himlen.

Den 17. november blev der afholdt valg i de 98 kommuner og 5 regioner. 9.049 kandidater, heraf 31 procent kvinder, kæmpede om i alt 2.468 pladser i de 98 kommunalbestyrelser, mens 1.103 kandidater, heraf 28 procent kvinder, konkurrerede om 205 pladser i de 5 regionsråd. Kvindeandelen af valgte kandidater til kommunalbestyrelserne blev 32 procent og 35 procent til regionsrådene. Det var kun Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti og Venstre, der opstillede til alle 98 kommunalbestyrelser. For de kommunale valg faldt stemmeprocenten fra 69,5 procent ved valgene i 2005 til 65,8 procent, den lave-

ste siden 1974. For regionsrådsvalgene faldt stemmeprocenten fra 69,4 til 65,7 procent.

Trods forskellighederne mellem de kommunale politiske dagsordener og den landspolitiske dagsorden, var der alligevel en tendens i medierne og hos vælgerne til at opfatte de kommunale valg som en slags midtvejs valg. Efter strukturreformens reduktion af de 271 kommuner til 98 storkommuner, havde denne opfattelse mere for sig nu end tidligere. De specifikke lokalpolitiske forskelle blev i nogen udstrækning udjævnet i de geografisk større områder, og de enkelte partiers traditionelle små højborgere slog derfor heller ikke så markant igennem som før. Det var de landspolitiske partier, der var dominerende. Lokallisterne fortsatte deres tilbagegang til nu kun at kunne mønstre 4,4 procent af stemmerne.

Set i midtvejsperspektivet var det oppositionspartierne i Folketinget, der samlet set klarede sig lidt bedre end regeringsblokken. Socialistisk Folkeparti fordoblede stemmeandelen fra 7,4 til 14,5 procent, hvilket mere end opvejede Socialdemokratiets tilbagegang fra 34,3 til 30,7 procent. Venstre gik tilbage fra 27,5 til 24,8, Det Konservative Folkeparti holdt skansen med en fremgang på 0,7 procent til 11,0. Regeringens støtteparti Dansk Folkeparti havde endnu en gang fremgang fra 5,9 til 8,1 procent. De landspolitiske vælger-tendensers gennemslag på det kommunale plan var mærkbar.

At det dog også kan gå den modsatte vej, var valget til kommunalbestyrelsen i Horsens et bevis på. Her erklærede Liberal Alliance leder Anders Samuelsen på selv valgaftenen, at hvis han ikke blev valgt ind i kommunalbestyrelsen, ville han anse det for nytteløst at fortsætte med Liberal Alliance. Han blev indvalgt, fortsatte derefter arbejdet i og med partiet, som senere faktisk oplevede en mærkbar fremgang i opinionsmålingerne. Et andet eksempel er Fælleslistens indvalg med to man-

dater i region Midtjylland. Fælleslisten var blevet dannet i protest mod regionsrådets beslutning om at placere et nyt supersygehus i Gødstrup ved Herning. Partiets succes ved det regional valg gav senere blod på tanden til en ny landspolitisk partidannelse til varetagelse af udkantsdanmarks interesser.

I lighed med de tidligere kommunale valg begyndte kampen om borgmesterposterne og alle de andre vigtige poster i kommunerne og regionerne allerede på selve valgnatten. Da der ikke er parlamentarisme i de lokale og regionale råd, er disse konstitueringsaftaler gældende for de næste fire år og derfor selvfølgelig uhyre vigtige. Det gælder om at holde sig til og undgå at blive et af ofrene i løbet af de »lange knives nat«. Der indgås nemlig ikke sjældent aftaler, som bryder radikalt med det landspolitiske samarbejds mønster mellem partierne, og enkeltpersoner forfølger undertiden deres personlige ambitioner og interesser på tværs af de lokale partiforeningers ønsker.

Først i midten af december var samtlige konstitueringer faldet på plads. De viste, at Socialdemokratiet med 50 borgmestre (et plus på fire) havde befæstet sin plads som landets største kommunale parti foran Venstre, som måtte notere en tilbagegang på fem borgmesterposter til 30. Af de to landspolitiske hovedmodstandere var det Socialdemokratiet, der stod stærkest efter kommunalvalget, hvilket gav anledning til nogen intern uro i Venstres landsorganisationen og udløste kritik af partiledelsen for dens i flere af tillidsfolkernes øjne svage og nedprioriterede kommunale valgkamp.

Den 3. november ratificerede Tjekkiet som det sidste af de 27 EU-medlemslande Lissabon-traktaten, som dermed kunne træde i kraft den 1. december. Den 19. november enedes de 27 lande om at udnævne den i den brede offentlighed relativt ukendte belgier Herman Van Rompuy til EU's præsident og

den lige så ukendte englænder Catherine Ashton til udenrigschef. Med ikrafttrædelsen af Lissabon-traktaten aktualiseredes de danske forbeholds status, fordi Danmark nu i højere grad end tidligere ville være sat uden for direkte indflydelse på disse sagområder.

Den 25. november præsenterede Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti en fælles skriftligt anbefaling for statsministeren om at sende to af de danske forbehold til afstemning. Det ene vedrørte forsvarsforbeholdet, som skulle afskaffes og erstattes af en bred aftale om de nationale sikkerhedspolitiske mål. Det andet vedrørte det retlige forbehold, hvor de tre partier anbefalede en model, hvor Folketinget selv bestemte, hvilke dele af det europæiske samarbejde, som Danmark skulle være med i. Det var nyt, at de tre partier havde kunnet enes om en sådan anbefaling. ØMU'en og unionsborgerskabet blev ikke nævnt af de tre partier.

Selvom det stod i regeringsgrundlaget, at forbeholdene skulle sendes til folkeafstemning i valgperioden, afviste statsministeren de tre partiers anbefaling. Regeringen ville sende alle forbeholdene til en samlet folkeafstemning, dels ville den have en større grad af sikkerhed for, at en ændring af det retlige forbehold ikke kunne bringe Danmark i en situation, hvor landet stod uden mulighed for at føre den flygtninge- og indvandrerpolitik, der blev ført for øjeblikket.

Blot to måneder før det måske vigtigste internationale møde nogensinde på dansk jord – FN's klimatopmøde COP 15 – skulle finde sted, trådte chefforhandleren i Klima- og Energiministeriet tilbage. Bilagsrod blev angivet som årsag, men pressen mere end antydede, at den egentlige årsag var en magtkamp mellem Klima- og Energiministeriet og Statsministeriet om, hvem der skulle have kontrollen med forhandlingerne. Det var ikke just det bedste udgangspunkt for de kompli-

cerede og interessetunge forhandlinger, der forestod.

Den 24. november trådte Klima- og Energi- minister Connie Hedegaard tilbage, fordi hun var indstillet til at overtage posten som EU's første klimakommissær. Af hensyn til mulighederne for at færdiggøre hendes arbejde med COP15 blev hun midlertidigt udnævnt til minister for FN's klimakonference i København 2009. I hendes sted udnævntes det lynindmeldte venstremedlem Lykke Friis til ny klima- og energiminister. Udnævnelsen blev generelt modtaget positivt trods det faktum, at det sjældent vækker begejstring i et partis folketingsgruppe, at ministre ikke rekrutteres blandt gruppemedlemmerne. Den større regeringsrokade, flere iagttagere mente var på trapperne, lod vente på sig.

Den 7. december åbnedes klimakonferencen i Bella Center. Det viste sig hurtigt, at det var endda overordentligt svært at få de mange modstridende interesser, som de 193 deltagende lande havde, til at nærme sig hinanden. Det lykkedes heller ikke for USA's præsident Obama og Kina's premierminister Wen Jiabao under deres direkte møder med hinanden, og dermed var en stor global klimaaf-tale i realiteten udskudt på ubestemt tid.

Det danske formandskabs håndtering af konference blev mødt med stærk kritik og i en dansk indenrigspolitisk optik var det bestemt ikke befordrende for statsminister Lars Løk-

ke Rasmussens prestige, at hans mødeledelse af plenarforsamlingen blev karakteriseret som inkompetent af de delegerede. Konferencen endte med en uforpligtende politisk erklæring – København-erklæringen – som ville blive viderebragt til det næste klimatopmøde i Mexico i 2010. De internationale medier bedømte udfaldet af konferencen som fiasko, skuffelse, og sammenbrud, altså langt fra det håb regeringen havde haft om at sætte Danmark på det internationale klimakort, da den nogle år tidligere havde fået overdraget værtskabet.

Konklusionen på udvikling i 2. halvår må i alt væsentligt blive den samme som for foregående halvår. Selvom Dansk Folkeparti fra tid til anden havde kritiseret statsministeren for ikke at sætte sig ordentligt igennem, især over for Det Konservative Folkeparti, var regeringens position uændret. Med Socialdemokraternes og Socialistisk Folkepartis fælles skatteudspil og med deres erklærede ambition om at gå i regering sammen tegnede der sig efterhånden et tydeligere regeringsalternativ, men dog uden at de radikale – endnu da – var en selvfølgelig og given del af det. Alle partierne måtte nødvendigvis forholde sig til de nye økonomiske vilkår, og ud fra deres respektive ideologiske udgangspunkter søge svar på de udfordringer de stillede på kort såvel som på langt sigt. Vælgerne blev klarere og klarere stillet over for et traditionelt fordelingspolitisk og ideologisk valg.